

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
Facultatea de Teologie Ortodoxă

ALTARUL REÎNTREGIRII

Altarul Reîntregirii, Serie nouă, Anul X, Nr. 1, ianuarie-iunie, 2005

CUPRINS

I. Editorial

Arhim. lect. dr. Teofil Tia, <i>Om de cultură și resuscitarea responsabilității lui misionare: Simpozionul Internațional „Om de cultură în fața descreștinării”</i> . Alba Iulia, 12-15 mai 2005.....	7

II. Studii și articole

• Acad. Zoe Bușulenga, <i>Intelectualul și cultura în lumea secularizată</i>	19
• Pr. prof. dr. Emil Jurcan, <i>Violența religioasă, semn al unei religiozități tegumentale</i>	25
• Pr. prof. dr. Ioan Tulcan, <i>Fenomenul religios în contextul ierarhiei valorilor culturale, în viziunea Prof. Dr. Ilarion V. Felea</i>	41
• Pr. prof. dr. George Remete, <i>Spiritualitate și consumism. A fi și/sau a avea</i>	53
• Pr. conf. dr. Simion Todoran, <i>Epistola către Efeseni. Introducere și comentariu</i>	89
• Pr. conf. dr. Mihai Himcinschi, <i>Om contemporan, între absolut și relativ</i>	103
• Pr. lect. dr. Domin Adam, <i>Contribuții aduse la completarea biobibliografiei preotului și compozitorului Augustin Bena</i>	118
• Pr. lect. drd. Anastasie Sava, <i>Botez, Mirungere și Euharistie în catehezele mistagogice ierusalimitane și în colinda tradițională (II)</i>	151
• Pr. asist. drd. Ovidiu Panaite, <i>Grațian și Teodosie în contextul prefacerilor politico-bisericești de la sfârșitul secolului al IV-lea</i>	190
• Pr. lect. drd. Dorin Opreș, <i>Utilizarea icoanei la religie. Cercetare pedagogică</i>	209
• Arhid. asist. drd. Alin Albu, <i>„Momentul Șaguna” în istoria școlii românești. Semnificații culturale și național-politice</i>	222

Editorial

Omul de cultură și resuscitarea responsabilității lui misionare

Simpozionul Internațional „Omul de cultură în fața
descreștinării”

Organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă din
Alba Iulia, 12-15 mai 2005

Arhim. lect. dr. Teofil Tia
Secretar științific

În intervalul 12-15 mai 2005, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia a fost gazda a trei evenimente deosebite: **1. Decernarea Doctoratului „Honoris Causa” monahiei academiciane Zoe Dumitrescu Bușulenga** (la propunerea Facultății de Filologie din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia), **2. Lucrările Simpozionului Internațional „Omul de cultură în fața descreștinării”** și **3. Decernarea Doctoratului „Honoris Causa” părintelui Academician Dumitru Popescu¹** de la București (la

---

¹ Părintele Academician Dumitru Popescu și-a legat în ultimii ani numele de Facultatea de Teologie din Alba Iulia printr-o constantă și onorantă participare la toate cele patru simpozioane internaționale organizate aici: 2002: *Violență în numele lui Dumnezeu? Un răspuns creștin* (cu prelegerea: *Omul fără rădăcini. Cauzele violenței și rădăcina lor spirituală*); 2003: *Interferențe spirituale în societatea globalizării* (cu referatul

propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia).

Cel mai recent simpozion internațional (2005: *Omul de cultură în fața descreștinării*) organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă de Alba Iulia și cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte, a angrenat într-o fertilă dezbateră academică oameni de cultură, cercetători, profesori, filosofi, sociologi, filologi, clerici, din 10 țări (S.U.A., Canada, Marea Britanie, Franța, Germania, Austria, Italia, Grecia, Rusia și România). Din România au fost reprezentate 10 universități: București, Constanța, Iași, Craiova, Oradea, Sibiu, Arad, Alba Iulia (prin referate științifice și universitățile din Timișoara și Pitești).

Întreaga contribuție științifică și reflecție academică a participațiilor la Simpozionul Internațional „Omul de cultură în fața descreștinării” se regăsește în volumul omonim apărut la Editura eparhială „Reîntregirea” (Alba Iulia, 2005, 770 pagini), lansat în cadru festiv, cu prilejul Simpozionului.

Dintre prelegerile incitante cuprinse în volum amintim: Arhiepiscop dr. Lazar Puhalo (Canada), *Abordarea intelectualilor în era postcreștină*; Pr. prof. dr. George Metallinos (Decanul Facultății de Teologie din Atena – Grecia), *Credința și știința în gnoseologia ortodoxă*; prof. dr. Viorel Ștefăneanu (Universitatea Paris XII – Franța), *Mitul morții lui Dumnezeu*; Pr. prof. dr. Ernst Christoph Suttner (Universitatea din Viena, Austria), *Asistăm în prezent la fenomenul descreștinării?*; Arhim. dr. André Wade (Torino, Italia), *Creativitatea artistică și fenomenul descreștinării*); Scott M. Kenworthy (Miami University, S.U.A.), *Sunt secularizarea și descreștinarea fenomene inevitabile?*; Pr. dr. Geoff Kimber (Anglia), *Răspunsurile Bisericii la secularizare. Fiind „în” lume, dar nu „din” lume*; Pr. lect. dr. Viorel Cherciu (Universitatea Timișoara), *Intelectualii și Biserica din Banat. Depeizare și angajare*; Ludwing Tavernier (Koblenz, Germania), *Christusbilder*.

științific: *Ortodoxie și globalizare. Cultură universală și culturi particulare*); 2004: *Spiritualitate și consumism în Europa unită* (cu intervenția: *Consumism sau transfigurare?*); 2005: *Omul de cultură în fața descreștinării* (cu referatul: *Cauzele descreștinării și viitorul creștinismului*).

Aspekte zu Entstehung und Wandel, Arhim. lect. dr. Teofil Tia (Alba Iulia), *Descreștinarea: o „Apocalipsă” a culturii*; pr. dr. Jürgen Henkel (Germania), *Die Säkularisation in Ost und West. Versuch eines Strukturvergleichs* etc.

Distinsa monahie academician Zoe Dumitrescu Bușulenga (Maica Benedicta), la cei 85 de ani ai săi, a susținut în cadrul simpozionului referatul *Intelectualul și cultura în lumea secularizată*. Anterior însă (12 mai) a primit Doctoratul „Honoris Causa” al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. În cuvântul ei a subliniat legătura de suflet care există între ea și acest oraș multimilenar (tatăl ei, la Marea Sărbătoare din 1 Decembrie 1918, pe atunci tânăr ofițer rănit în război, a ținut un discurs/pledoarie pentru unire în numele invalizilor de război).

Lucrările simpozionului internațional au început în ziua de 13 mai 2005, prin slujba *Te Deum*-ului săvârșită la Biserica Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, și s-au desfășurat în Aula Magna „Dumitru Stăniloae” a Facultății de Teologie, pe parcursul a trei sesiuni. Înaintea începerii lucrărilor propriu-zise, oaspeții au primit salutul oficialităților locale (de la Primărie, Prefectură, Consiliul Județean Alba etc.); în prezența onorantă a domnului Ministru Secretar de Stat pentru Culte, Dr. Adrian Lemeni de la București. P. S. †Visarion Rășinariș, episcopul-vicar de la Sibiu, a purtat mesajul Î. P. S. Părinte †Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

Prima sesiune a simpozionului a fost deschisă prin prelegerea Î. P. S. Părinte prof. dr. †Andrei Andreicuț, Decanul Facultății de Teologie, titularul Catedrei de *Morală și Spiritualitate Ortodoxă* de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia, care a surprins și analizat dintr-o perspectivă ortodoxă și în lumina culturii est-europene profilul crizei valorice și moral-sociale prin care trece societatea contemporană.

Arhiepiscopul de Padova, †Antonio Mattiazzo (Italia), Doctor „Honoris Causa” al Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia și membru al Senatului universitar albaulian din anul 2004, a contribuit cu o prelegere care a **conturat retrospectiv curente care au înstrăinat cultura europeană de fibra ei creștină multiseclară**: „E de ajuns să amintim iluminismul, pozitivismul, scientismul, marxismul. Dacă Kant a propus „religia în limitele rațiunii pure”, stânga hegeliană cu Feuerbach și Marx L-au negat pe Dumnezeu și

au considerat religia ca alienare sau „opiu” pentru popor. Nietzsche a proclamat „moartea lui Dumnezeu”, Freud a interpretat religia ca o iluzie sau nevroză. Cultura europeană a fost amplu dominată de trei „maestri ai suspiciunii”: Marx, Nietzsche, Freud”.

Ulterior, I. P. S. Sa a **fotografiat mutațiile radicale survenite în modul de a gândi și acționa al omului „modern” și „post-modern”**: Așa-numita „modernitate” a determinat un raport problematic, dificil și chiar o fractură între credință și cultură. Această fractură a constituit și constituie până astăzi o dramă și o sfidare continuă pentru proclamarea mesajului creștin omului contemporan. Tragediile secolului al XIX-lea, supranumit de Alain Besançon „**secolul răului**”, și evoluția succesivă au dat totuși o lovitură dură „modernității” și raportului ei cu credința creștină. Experiența istorică însăși a demonstrat toate **limitele rațiunii închise în ea însăși**. Cultura „post-modernă” face alt fel de sfidări credinței creștine. Criza și sfârșitul ideologiilor și prăbușirea zidurilor în Europa au zguduit alte multe certitudini nefondate. Dezvoltarea științifică și tehnologică ridică probleme radicale: Cine este omul? **Ce este „uman” și ce nu este?** Care este începutul vieții umane? **Ce este masculin și ce este feminin, dacă nu mai este necesară întâlnirea dintre acestea pentru a produce viața?** **Ce sens are separarea dragostei de sex și a sexului de procreație?** Care sunt efectele tehnologiei aplicate la scară largă? Actualul model de dezvoltare este acceptabil în plan social și ecologic? **Este suficient ca democrația să fie fundamentată pe reguli, de exemplu, ale consensului majoritar, sau trebuie să fie fundamentată pe valori?** Unde se află acestea și cine le fundamentează? Globalizarea este prin ea însăși una bine, sau are nevoie de valori? Și rămân alte interogative privitoare la credință, suferință, moarte” (p. 45).

I. P. S. Sa consideră că lumea contemporană este un areopag post-modern în care creștinii, păgânii și des-creștinații (voluntar sau nu) se află într-un dialog care impune Bisericii și creștinilor responsabili **o metodologie de acțiune misionară similară celei pauline**: a intra în lumea lor, în locurile și mediile lor de viață, dialogând cu ei plecând de la cultura lor și de la concepțiile lor religioase. Doar ulterior, într-un al doilea moment, este indicat să le proclami lor pe Iisus Hristos și Evanghelia Lui. **Dialogarea cu interlocutorii noștri** – ne avertizează – **este o artă care trebuie deprinsă cu inteligență**: precum la întâlnirea cu samarineanca a

Mântuitorului, la fel și astăzi, cu multă smerenie și discreție, neproclamându-ți precoce identitatea, să-i determini pe oameni să-și exprime sentimentele și problemele. Astfel vei construi în raport cu ei o punte psiho-afectivă, de la suflet la suflet, care va fi pârghia pe care ulterior o vei folosi pentru comunicarea valorilor cu fundament transcendent”.

Î. P. S. Arhiepiscop †Lazăr Puhalo din Canada, în prelegerea sa intitulată „*The Educated Person in the Age of De-Christianisation*” explică termenul „eră post-creștină” în accepțiunea sa americană: „Scopul principal al acestui termen a fost fixat pe (1) **descurajarea instituțiilor bisericești de a controla viața publică**, (2) dorința celor care propovăduiesc Evanghelia de a fi liberi să facă acest lucru fără a fi nevoiți să acționeze în cadre influențate de stat care **amenințau independența politică a Bisericii**, (3) recunoașterea crescândă a faptului că **poporul lui Dumnezeu nu constituie majoritatea**, cu atât mai puțin o majoritate morală, dar poate oricând să fie **dospitura din pâinea vieții noastre obștești**”. (pag. 79)

Ulterior, Î. P. S. Sa se oprește detaliat asupra a patru realități care vor condiționa percepția creștinismului în România de mâine: 1. boala duhovnicească numită „fundamentalism” (ce include o interpretare excesiv literală a Scripturii și un moralism sec); 2. aroganța clerului și incapacitatea lui de a oferi răspunsuri convingătoare la frământările intelectualilor; 3. superstițiile populare care uzurpă locul teologiei sănătoase, devenind „dogme” în subconștientul oamenilor simpli; 4. abuzul spiritual, bădărănia inimii și agresiunea intimității realizată de unii clerici sub masca statutului de „duhovnic”.

Ceea ce lumea așteaptă de la noi este un angajament profund în suferința lumii, în virtutea „alcătuirii” noastre duhovnicești. Ea așteaptă de la noi să trăim vocația noastră care ne-a fost arătată de Sfânta Născătoare de Dumnezeu, de a fi „**născători**” ai iubirii dumnezeiești în lume și de a face aceasta fără constrângeri (multe constrângeri se ivesc atunci când Biserica împarte puterea cu statul sau crede că este un agent care negociază puterea cu societatea). Biserica creștină nu va mai avea o **poziție de privilegiu în societate**, dar nu ar trebui să ne simțim amenințați de acest lucru; ci mai degrabă să ne simțim chemați să ne ridicăm și să înfruntăm fără ocolișuri noua situație. Trebuie să înfruntăm situația de tranziție spre o „epocă post-creștină”, cu un curaj care să izvorască din

recuperarea Sfintei Tradiții și cunoașterea izvoarelor ei, și de a ne întări postura de oameni ai lui Dumnezeu, în locul unei poziții arogante, întemeiată pe ideea că suntem *oamenii „unei culturi creștine dominante”*. Darul nostru este acela de a sta mărturie Evangheliei lui Iisus Hristos, nu de a conduce lumea sau de a dicta comportamentul celorlalți. Darul nostru este de a ne alătura celor care au stat mărturie înaintea noastră și să căutăm să ajutăm lumea, societatea și cultura și *să dăruim vindecarea cuvintelor și prezenței lui Hristos unei lumi pe care o iubim și pe care o prețuim și nu uneia pe care o considerăm dușman sau adversar*. Dacă putem împlini acest lucru, atunci putem întrezări energia creației cu o putere sporită de a iubi pe Dumnezeu și de a sluji creația Lui prin iubirea jertfelnică. Apoi vom putea vindeca rănila înțelegerii, imaginile frânte ale vieții care distorsionează respectul nostru față de creație și unul față de altul. Realitatea nu constă în idei abstracte, destrămate, ci în ceea ce trăim și în oamenii pe care îi întâlnim. Ceea ce trăim în cele din urmă este creația binelui, chiar dacă oamenii adesea săvârșesc răul cu el, și chiar dacă urmărim sălășluirea Duhului Sfânt, vom putea sluji într-o oarecare măsură la vindecarea societății și a oamenilor din jurul nostru. Numai *după aceea vom putea nădăjdui să întoarcem îndărăt valul descreștinării culturii și societății*” (p. 105).

Sesiunea I a mai cuprins intervențiile academice ale altor distinse personalități: Dr. Adrian Lemeni, Secretarul de Stat pentru Culte, Acad. prof. dr. Dumitru Popescu (București), Arhim. dr. André Wade (Torino, Italia), pr. prof. dr. George Remete (București) etc.

Domnul Dr. Adrian Lemeni, Secretarul de Stat pentru Culte, în încheierea expunerii sale intitulată *„Discernământul ca virtute culturală și duhovnicească, remediu fundamental în fața ideologiilor post-moderne”* a concluzionat: *„Descreștinarea de astăzi implică riscul ideologizării modului de viață creștin. Această ideologizare generează stereotipii în gândire și comportamente. Creștinismul redus la scheme conceptuale și comportamentale permite o manipulare ideologică a experienței religioase autentice*. Pentru recuperarea unei consistențe în plan ontologic, cultura contemporană nu ar trebui să se lase subjugată exclusiv de informație. O informație care nu este dublată de discernământ riscă să rămână sterilă în planul existenței. *Angajarea omului de cultură într-un efort pentru*

dobândirea și exersarea discernământului asumat ca act de cultură ar fi reprezentativă pentru depășirea unei înțelegeri consumiste și superficiale a culturii. Discernământul este o facultate care nu poate fi redusă la rațiunea instrumentală, cultivând darurile specifice fiecărei persoane.

Recuperarea și valorificarea discernământului în actul cultural poate să deschidă calea receptivității față de dimensiunea duhovnicească a discernământului. Într-un noian de ideologii care destructurează axiologiile consacrate, producând ierarhii false și referințe amăgitoare, dobândirea și exersarea discernământului duhovnicesc reprezintă o lucrare fundamentală a omului care nu reduce cultura doar la cuvinte meșteșugite și abilități discursive. Discernământul evidențiază adevăratele priorități de gândire și de acțiune, distingând cu claritate ceea ce este esențial de lucrurile secundare. *Discernământul ca înțelepciune duhovnicească nu presupune un refuz al culturii sau un complex de inferioritate în fața cuceririlor științifice și tehnice ale lumii, ci asumarea lor cu măsură într-o ierarhie a priorităților bine stabilite*" (pag. 143).

Părintele acad. Dumitru Popescu a cărui expunere s-a concentrat asupra „Cauzelor descreștinării” și asupra „viitorului creștinismului”, încheie astfel reflecția sa academică: „Tot ceea ce s-a afirmat are darul să adeverească cuvintele Mântuitorului din „Pilda Vameșului și a Fariseului”, atunci când arată că față de mândria care coboară omul ce vrea să se înalțe, smerenia înalță omul care se leapădă de egoism și mândrie. Tot astfel se întâmplă și cu creștinismul. Căci în timp ce creștinismul care se desparte de Persona divino-umană a lui Iisus Hristos din orgoliu rămâne fără apărare în fața provocărilor lumii secularizate, creștinismul care știe de smerenie rămâne zidit la temelia lui pe Iisus Hristos și biruiește lumea. *Creștinismul va avea un viitor atâta vreme cât Iisus Hristos va rămâne la temelia Bisericii și a creației ca Dumnezeu și om nedespărțit, căci numai astfel va putea să învingă egoismul din ființa omului, ca să prefacă omul în făptură nouă*; numai astfel va învinge egoismul confesional, pentru ca Bisericile să înainteze pe calea unității creștine, și numai astfel va birui forțele întunericului, ca să înainteze cu omul și creația către cerul și pământul nou al Împărăției lui Dumnezeu. De aceea Mântuitorul a spus: „Fără Mine nu puteți face nimic!” (Ioan 35,6), iar Sfântul Apostol Pavel cunoaște foarte bine acest adevăr fundamental, căci spune despre

Hristos că trăiește în El și toate le poate în Hristos, fiindcă *Hristos rămâne pentru el Logosul Creator și Mântuitor, Începutul, Mijlocul și Sfârșitul veacurilor, Piatra din capul unghiului, pe care porțile iadului n-o vor birui.*" (pag. 129)

Părintele prof. dr. Gheorghe Metallinos, Decanul Facultății de Teologie din Atena, propune reflecției comune problematica raportului dintre credință și știință în gnoseologia ortodoxă. „Problema conflictului dintre credință și știință, dincolo de confuzia celor două cunoașteri, are drept cauză și ideologizarea celor două aspecte ale cunoașterii. Astfel, a rezultat, din punct de vedere al teologiei creștine, o apologetică morbidă. Uneori se uită postulatul conform căruia *știința este încercuită de limitele firii căzute și nu poate să depășească rațiunea acesteia. Aroganța oamenilor de știință duce la pozitivism și economism, având dimensiuni absolutiste.* Dar acest dualism, din perspectiva ortodoxă, nu este de la sine înțeles. Nimic nu exclude coexistența credinței și a științei, atunci când credința nu este o metafizică născocită, iar știința nu își denaturează caracterul pozitivist prin folosirea metafizicii. În înțelegerea reciprocă a științei și a credinței ajută și limbajul științific de astăzi. Limbajul teologiei este prin natura lui iconologic, de vreme ce este imposibilă identificarea dintre cel ce face cunoscut și cel ce este cunoscut (apofatism). De altfel, știința (de exemplu, fizica contemporană) funcționează în mod apofatic: principiul nedeterminării (apofatismul științei). Prin urmare, întoarcerea la Patristică ajută la depășirea conflictului. Recunoașterea limitelor celor două cunoașteri (a firii celei zidite și a Celui Nezidit), precum și folosirea organului corespunzător fiecăreia dintre ele, reprezintă *principiul Ortodoxiei patristice, care supune înțelepciunea cea „de jos” sau „din afară” cunoașterii celei „de sus” sau dumnezeiești.* Din contră, confuzia lor eternizează interpretările greșite ale fiecăreia dintre ele și menține conflictul lor. O Biserică care insistă în teologhisirea metafizică, va fi obligată să reabiliteze permanent un Galilei; dar și o știință care își neagă limitele, se va expropria în metafizică și se va ocupa cu existența sau negarea lui Dumnezeu (Marx-Marxism)”. (pag. 167)

Prima sesiune a simpozionului se încheie cu prelegerea părintelui prof. dr. George Remete, intitulată „Suferința umană și iubirea divină. *Conditio historica* a ființei”. „Suferința se constituie în chip fundamental în condiție istorică a ființei. Aceasta este o

evidență teologică, filosofică, artistică și științifică în același timp, experimentată existențial și universal. Ea se impune existențial ca un paradox, o întrebare, un sfinx și o dificultate maximă a ființei. Dacă teologia pretinde că poate oferi explicația și rezolvarea ei, problema se pune mult mai dificil pentru cugetarea și simțirea ne-teologică. Cugetarea umană este însă una unitară și nu poate funcționa decât dacă e consecventă. Consecvența impune însă cugetării și simțirii omenești – atât celei teologice, cât și celei filosofice, artistice, științifice și comune – în chip elementar că nimic nu poate fi afirmat și discutat decât întru sens și întru ființă. Prin urmare, oricât de absurdă și irezolvabilă ar apărea suferința, oricare din modurile cugetării omenești (teologic, filosofic sau comun) este obligat să acționeze și să răspundă întru sens și întru ființă. ***Neființa și absurdul suferinței trebuie să fie înconjugate de ființă și sens, care-i pot da un sens și o rezolvare.***” (pag. 225)

Cea de a II-a sesiune a simpozionului a prilejuit intervențiile pr. prof. dr. Albert Rauch (Regensburg, Germania), pr. prof. dr. Emil Jurcan (Alba Iulia); Prof. dr. Scott M. Kenworthy (Miami University – S.U.A.), Pr. conf. dr. Gheorghe Petraru (Universitatea „Al. I. Cuza, Iași), Pr. dr. Geoff Kimber (Anglia), Diac. conf. dr. Ioan Caraza (București), Pr. conf. dr. Miron Erdei (Universitatea Oradea), pr. Granville Gibson (Anglia) etc.

Pr. prof. dr. Albert Rauch, Rectorul „Ostkirchliches Institut” din Regensburg (Germania), propune auditoriului o reflecție intitulată „*Universalitatea mântuirii prin Hristos și Biserica Sa în contextul descreștinării din Vest și al dialogului interreligios*”. Prelegerea sa este urmată de expunerea pr. prof. dr. Emil Jurcan, Prodecanul Facultății de Teologie din Alba Iulia: „*Prezența religiei în structurile noii mentalități europene*”. Prof. dr. Scott M. Kenworthy de la Universitatea din Miami (U.S.A.) se întreabă retoric: „*Sunt secularizarea și descreștinarea inevitabile?*” Părintele dr. Geoff Kimber își încheie entuziasta și patetica expunere astfel: „*În anii șaizeci a existat o mișcare a „Morții Bisericii” care credea că, drept rezultat al descreștinării Occidentului, Biserica ca „Trup al lui Hristos” trebuie să experimenteze ceea ce Hristos Însuși a experiat – moartea. Cu alte cuvinte, Biserica ar fi ajuns la un sfârșit și nu mai era nimic de făcut pentru ea. Cred ca aceasta a fost o analogie falsă și o teologie proastă. Cred că Biserica este chemată să trăiască viața lui Hristos Cel Înviat în această lume și să-L proclame.*

Avem făgăduința Lui că porțile iadului nu vor birui Biserica Sa. Tendințele nu schimbă adevărul, indiferența nu schimbă dragostea și zgomotul nu poate ascunde vocea Celui ce vorbește în tăcere. ***Mergem înaintea în numele Lui, purtând Crucea Lui, proclamând Învierea Lui înaintea unei lumi necredincioase***. (pag. 525)

Spre sfârșitul celei de a II-a sesiuni, părintele conf. dr. Ioan Caraza face o frumoasă incursiune în „Teologia încreștinării”, explicând „Sensul Sfintei Taine a Botezului în lumina spiritualității patristice”, expunerea P. C. Sale fiind urmată de prelegerea reprezentantului Universității din Oradea, părintele conf. dr. Miron Erdey, care surprinde câteva aspecte din marea problematică a raportului dintre „Religie și cultură în contextul integrării europene”. Seria cuvântărilor celei de a II-a sesiuni este încheiată de părintele Granville Gibson de la Durham (Anglia).

În ziua de 14 mai s-au desfășurat lucrările celei de a III-a sesiuni a simpozionului, susținând referate părintele prof. dr. Andrey Kuraev de la Moscova (Rusia), părintele dr. Jürgen Henkel (Germania), acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga (București), conf. dr. Mihaela Palade (Universitatea București), Asist. dr. Picu Ocoleanu (Universitatea Craiova) etc.

Părintele Andrey Kuraev este unicul participant din străinătate la simpozion a cărui expunere nu se regăsește în volumul lansat cu această ocazie. Expunerea cuvioșiei sale o găsim în schimb într-o broșură apărută la Editura „Reîntregirea” (Alba Iulia, iunie, 2005). Prelegerea doamnei academician Zoe Dumitrescu Bușulenga, „Intelectualul și cultura în lumea secularizată” culminează în imperativul: ***„Intelectualului credincios îi revine misiunea de a se înrola în rândurile fiilor Bisericii, a slujitorilor Ei, pentru a lupta împotriva tendințelor despărțitoare de Dumnezeu și ucigătoare de suflet***, urmărite de susținătorii doctrinei New-age și a celorlalte ce țintesc spre același scop, îndepărtarea omului de Creatorul lui, de Logos, Făcătorul, Mântuitorul și Judecătorul nostru, Domnul Iisus Hristos fără de Care nimic nu se poate face și care este cu noi în fiecare clipă, până la sfârșitul veacului. Slăvit și binecuvântat fie numele Lui!”.

A urmat apoi solemnitatea decernării Doctoratului „Honoris Causa” părintelui academician Dumitru Popescu din București. „Laudatio” a fost rostit de către pr. prof. dr. Emil Jurcan, prodecanul Facultății de Teologie din Alba Iulia, iar domnul prof. dr. ing. Moise

Achim, Rectorul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, a înmănat sărbătoritului diploma. A urmat apoi prelegerea festivă a părintelui academician. Un cuvânt emoționant a fost rostit de Î. P. S. †Andrei Andreicuț, Decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia, cuvânt intitulat sugestiv: „Dascălul”.

Un moment deosebit al acestei solemnități l-a constituit lansarea volumului „*Omagiu părintelui academician Dumitru Popescu*” apărut la Editura „Reîntregirea” (Alba Iulia, 2005, 432 p.), cuprinzând în introducere bio-bibliografia părintelui academician, în prima parte, câteva „Cuvinte de suflet”, în partea a doua, subtile analize ale gândirii teologice a părintelui academician, iar în partea a treia, diferite studii teologice (Miscellanea). Părintele conf. dr. Ștefan Buchiu de la Universitatea din București a prezentat volumul. A urmat apoi un încântător micro-recital vocal-instrumental prezentat de Corala Mixtă a Facultății de Teologie din Alba Iulia dirijată de pr. lect. dr. Adam Domin.

Ziua de 15 mai a fost rezervată participării în comun la ceremonia de sfințire a Bisericii din Sălciua (Câmpeni), urmată de Sfânta Liturghie săvârșită de episcopul eparhial, Î. P. S. †Andrei Andreicuț.

Participanții la simpozion au ajuns la **concluzia urgentei unei terapii pastoral-eleziiale a crizei valorilor** pe care o trăiește o societate în care fenomenul secularizării este dus la extrem, respectiv într-o **societate malignizată de urgia descresținării. Europa de mâine are nevoie de intervenția fermă a intelectualității, a oamenilor de știință și de cultură responsabili, formatori ai conștiințelor și lideri ai curentelor de opinie, în direcția proclamării importante fundamentale a valorilor creștine pentru supraviețuirea civilizației și a acordării ajutorului lor pentru implementarea acestor valori în cultură.**

Omul de cultură nu poate rămâne străin de eforturile Bisericii de a reconferi vigoare valorilor autentice, aflate temporar într-un con de umbră, în urma asaltului nivelator, uniformizator și discreditant al curentelor ideologice post-moderne. Vocația Bisericii este aceea de a pleda pentru conservarea și afirmarea valorilor tradiționale, perene, ale omenirii. De fapt, **Instituția ecleziială nu trebuie să se auto-priveze de aportul substanțial și consistent pe care intelectualitatea îl poate aduce la realizarea demersului ei misionar.** Toate acestea,

plecând de la premiza că intelectualul adevărat este un om care are conștiința clară a adevăratelor valori.

Simpozionul a avut șansa prezenței simbolice a unui exponent strălucit al culturii, un academician convertit radical spre finalul vieții de mesajul hristic, *o călugăriță academician* în persoana doamnei Zoe Dumitrescu Bușulenga (Maica Benedicta), pe de o parte, iar pe de altă parte, a *unui exponent al universului clerical* (provenit dintr-o familie clericală) care comunică mesajul credinței într-o manieră desăvârșită lumii intelectualității și a cărui prezență în lumea culturii a fost validată prin acceptarea în rândul membrilor de onoare ai Academiei Române, părintele Dumitru Popescu – un „intelectual” absolut. Această comunicare între două universuri diferite a atras încă o dată atenția asupra unui potențial misionar încă insuficient fructificat în Ortodoxie: omul de cultură.

